

CẦN TIẾP TỤC ĐỔI MỚI HOẠT ĐỘNG GIẢI THƯỞNG CHẤT LƯỢNG QUỐC GIA

PHÙNG MẠNH TRƯỜNG

Văn phòng Giải thưởng chất lượng
Viện Tiêu chuẩn Chất lượng Việt Nam

GTCLQG - Cơ hội để DN khẳng định vị thế trên thị trường

Ngày 31.12.2008, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 132/2008/NĐ-CP quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hoá, trong đó Chương IV (từ Điều 24 đến Điều 30) quy định về GTCLQG. Trên thực tế, GTCLQG là sự kế thừa và phát triển của 13 năm hoạt động Giải thưởng chất lượng Việt Nam (1996-2008) do Bộ trưởng Bộ Khoa học, Công nghệ và Môi trường (nay là Bộ Khoa học và Công nghệ) thành lập từ năm 1995.

GTCLQG được thiết lập và triển khai trên cơ sở chấp nhận mô hình và 7 tiêu chí của Giải thưởng Malcolm Baldrige (GTCLQG Hoa Kỳ) đã được nhiều nước trên thế giới coi là mô hình chuẩn để nghiên cứu học tập khi xây dựng GTCLQG của mình. GTCLQG Việt Nam do Thủ tướng Chính phủ ký quyết định tặng cho các tổ chức, DN có thành tích xuất sắc trong việc nâng cao chất lượng sản phẩm, hàng hóa, hiệu quả hoạt động, áp dụng hiệu lực và hiệu quả các mô hình, công cụ và hệ thống quản lý tiên tiến, đóng góp tích cực cho cộng đồng, xã hội và phong trào năng suất, chất lượng tại Việt Nam theo các tiêu chí của GTCLQG.

Sự hình thành GTCLQG đánh dấu bước phát triển mới trong hoạt

T h e o
đánh giá của Cơ quan
thường trực Giải thưởng
Chất lượng quốc gia (GTCLQG),
mặc dù GTCLQG đã được nâng tầm
vị thế, nhưng hàng năm số lượng
doanh nghiệp (DN) tham gia vẫn
chưa nhiều. Vậy nguyên nhân do
đâu, và chúng ta cần phải có
những giải pháp nào cho
vấn đề này?

động giải thưởng chất lượng nói riêng và phong trào năng suất, chất lượng tại Việt Nam nói chung. Từ năm 1996 đến nay, đã có hơn 1.500 lượt DN đoạt giải (Giải thưởng chất lượng Việt Nam trước đây và GTCLQG hiện nay), trong đó có 31 DN tham gia và đoạt Giải thưởng Chất lượng châu Á - Thái Bình Dương - GPEA (Việt Nam tham gia GPEA từ năm 2000). Các DN đã từng tham gia và đoạt GTCLQG đều khẳng định, lợi ích lớn nhất mà GTCLQG đem lại cho các DN là cơ hội để khẳng định và nâng cao thương hiệu của mình

trên thị trường, đồng thời để học hỏi kinh nghiệm, cải tiến và tự hoàn thiện. Từ đó, nâng cao khả năng cạnh tranh, trình độ quản lý, xây dựng uy tín và lòng tin đối với khách hàng trong nước và quốc tế.

Về tầm vóc, GTCLQG là giải thưởng cấp quốc gia với hệ thống tuyển chọn từ hội đồng sơ tuyển tỉnh/thành phố đến hội đồng quốc gia. Các hội đồng sơ tuyển, hội đồng liên tỉnh và hội đồng quốc gia về giải thưởng chất lượng đã kết hợp hình thành một mạng lưới rộng khắp ở các tỉnh/thành phố

trong toàn quốc, thu hút được nhiều đại diện của các ngành nghề tại địa phương và của các bộ/ngành tham gia tuyển chọn được những DN xuất sắc của từng địa phương và của cả nước để đề nghị trao tặng GTCLQG. GTCLQG đã có được một hệ thống văn bản nhất quán, một bộ tài liệu nghiệp vụ đồng bộ, phù hợp với trình độ chung của GTCLQG của các nước trên thế giới và trong khu vực cũng như GPEA, có thể giúp cho các DN tự đánh giá theo các yêu cầu của Giải thưởng và hội đồng tuyển chọn các cấp thực hiện việc đánh giá, tuyển chọn một cách bài bản.

Về phía các DN tham gia GTCLQG, nhiều DN đã nhận thức được lợi ích thiết thực của việc tham gia GTCLQG không chỉ nhằm tôn vinh DN mà chính bằng việc tham gia GTCLQG, DN có cơ hội đánh giá lại các mặt hoạt động sản xuất kinh doanh của mình theo các tiêu chí của GTCLQG. Thông qua quá trình tự xem xét, đánh giá, bản thân nhiều DN, dù không đoạt giải, cũng đã phát hiện được nhiều vấn đề chưa hoàn chỉnh trong quản lý, điều hành, trong tổ chức sản xuất kinh doanh của mình để đề ra những biện pháp khắc phục

kịp thời. Chính vì vậy, hoạt động GTCLQG qua từng năm đã ghi nhận được sự chuyển biến tích cực cả về số lượng cũng như chất lượng DN tham gia.

Những hạn chế và giải pháp khắc phục

Mặc dù GTCLQG là phần thưởng cao quý nhất về chất lượng, được luật định nhưng vẫn còn tồn tại một số hạn chế như: GTCLQG chưa thực sự cuốn hút sự quan tâm của DN, chưa trở thành một công cụ tác động tích cực, nâng cao hiệu lực và hiệu quả hoạt động của DN. Số lượng DN là tập đoàn, tổng công ty lớn tham gia chưa nhiều. Một vài năm gần đây số DN đăng ký tham gia lại có xu hướng giảm. Có thể lý giải nguyên nhân chủ yếu của các hạn chế trên là:

- Nhận thức chưa đầy đủ của cộng đồng DN về GTCLQG. Nhiều DN chỉ mới quan tâm lợi ích trước mắt, mục tiêu tham gia GTCLQG là để đoạt giải, chưa quan tâm hoặc chưa nhận thức được lợi ích thiết thực của việc tham gia GTCLQG gắn với lợi ích phát triển bền vững của DN. Ngoài ra, tham gia

GTCLQG là một công việc không dễ dàng đối với nhiều DN. Trình tự, thủ tục thực hiện phức tạp, kéo dài; các tiêu chí yêu cầu rất cao, đặc biệt yêu cầu DN tham gia phải viết báo cáo tự đánh giá rất công phu - một công việc đòi hỏi sự hiểu biết sâu sắc về các tiêu chí của giải thưởng và phản ánh được đúng đắn các mặt hoạt động của DN. Yêu cầu nghiêm ngặt sự tuân thủ pháp luật về môi trường, thuế, bảo hiểm y tế, bảo hiểm xã hội, an toàn lao động, trách nhiệm với cộng đồng cũng là một rào cản đối với rất nhiều DN, kể cả DN lớn khi đăng ký tham gia trong bối cảnh các vấn đề này chưa được nhiều DN Việt Nam thực sự quan tâm và có ý thức tuân thủ.

- Sự phối hợp giữa cơ quan tổ chức và điều hành GTCLQG với các bộ/ngành, cơ quan, tổ chức, DN chưa chặt chẽ và đồng bộ. Chưa huy động được sự tham gia, hưởng ứng tích cực của các bộ/ngành, cơ quan, tổ chức trong quá trình triển khai hoạt động GTCLQG.

- Hệ thống đội ngũ cán bộ tổ chức triển khai GTCLQG ở các cấp từ trung ương xuống cơ sở còn thiếu và chưa chuyên nghiệp, đặc biệt là các chuyên gia đánh giá GTCLQG. Đặc thù của GTCLQG là cần một đội ngũ cán bộ được đào tạo đầy đủ về nghiệp vụ đánh giá, nắm rõ các yêu cầu của tiêu chí giải thưởng theo đúng bài bản quốc tế, đặc biệt là đội ngũ chuyên gia đánh giá giải thưởng. Hiện nay, đội ngũ cán bộ chuyên trách về giải thưởng tại các cấp còn mỏng, biến động thường xuyên về nhân sự. Việc đánh giá tại vòng sơ tuyển do các hội đồng sơ tuyển tỉnh/thành phố thực hiện còn nhiều bất cập, nhiều chuyên gia đánh giá chưa được đào tạo đầy đủ, khi đánh giá đã không phản ánh đúng thực trạng hiệu quả hoạt động của DN.

CHÍNH SÁCH VÀ QUẢN LÝ

- Công tác tuyên truyền, quảng bá về GTCLQG chưa nhiều, chưa đáp ứng được yêu cầu. Công tác tuyên truyền, quảng bá cho hoạt động GTCLQG thực sự chưa hiệu quả để các bên liên quan có thể hiểu được đầy đủ mục đích, ý nghĩa của GTCLQG. Hạn chế này cũng làm ảnh hưởng không nhỏ đến việc phối hợp, tham gia của các bộ/ngành, cơ quan vào hoạt động GTCLQG.

- Kinh phí cho hoạt động GTCLQG còn hạn chế, chưa ổn định. Kinh phí hoạt động của GTCLQG chủ yếu là do tài trợ, hỗ trợ, đóng góp của DN tham gia và các tổ chức, DN khác. Kinh phí từ nguồn ngân sách nhà nước chỉ đáp ứng được khoảng trên 10% tổng số kinh phí cho hoạt động GTCLQG hàng năm. Do đó, hoạt động GTCLQG được triển khai hàng năm chưa được chủ động, chưa đáp ứng được yêu cầu mong đợi.

Để tiếp tục duy trì và phát triển hoạt động GTCLQG nhằm góp phần tạo bước chuyển biến về chất cho phong trào năng suất, chất lượng trong thời gian tới, xin đề xuất một số giải pháp sau:

Một là, hoàn thiện cơ sở pháp lý về quản lý hoạt động tôn vinh, khen thưởng về chất lượng ở cấp quốc gia, đặc biệt Chính phủ cần sớm ban hành Nghị định về GTCLQG.

Hai là, tăng cường phối hợp giữa cơ quan tổ chức và điều hành GTCLQG với các bộ/ngành, cơ quan, tổ chức để huy động sự tham gia, hưởng ứng tích cực của cộng đồng DN đối với GTCLQG. Hiện nay, tham gia vào triển khai hoạt động GTCLQG chủ yếu là các địa phương, các bộ/ngành tham gia chủ yếu với tư cách thành viên hội đồng quốc gia.

Ba là, hỗ trợ các DN đáp ứng

được các yêu cầu của tiêu chí GTCLQG thông qua các hoạt động đào tạo, phổ biến, tư vấn để đảm bảo GTCLQG thực sự là một trong các công cụ nhằm nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm, hàng hóa cho các DN Việt Nam, từ đó có nhiều DN tham gia và đoạt giải thưởng xứng đáng. Việc này có thể gắn kết với thực hiện Chương trình quốc gia nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm, hàng hóa của DN Việt Nam đến năm 2020 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định số 712/QĐ-TTg ngày 21.5.2010; hỗ trợ các DN đoạt GTCLQG trong hoạt động tuyên truyền, quảng bá, có chế độ khuyến khích, khen thưởng thích đáng cho các DN đoạt giải.

Bốn là, tiếp tục hoàn thiện nội dung các tiêu chí của GTCLQG cho phù hợp với đặc thù hoạt động sản xuất, kinh doanh của các DN Việt Nam theo hướng thể hiện chi tiết nội dung các tiêu chí sao cho phù hợp với nhận thức, trình độ quản lý của các DN Việt Nam, giúp họ dễ hiểu, dễ áp dụng để nâng cao hiệu quả hoạt động quản lý của mình và khích lệ DN tham gia GTCLQG.

Năm là, xây dựng một đội ngũ chuyên gia đánh giá đủ năng lực nhằm đảm bảo chất lượng của quá trình đánh giá tuyển chọn. Theo mô hình giải thưởng, chuyên gia đánh giá giỏi được xem là một trong các yếu tố quan trọng nhất lôi cuốn DN tham gia giải. Về phía DN, qua kết quả đánh giá và báo cáo đánh giá của chuyên gia, DN có thể nhận biết được điểm mạnh và điểm yếu trong công tác quản

lý, từ đó có cơ hội cải tiến.

Sáu là, tạo nguồn kinh phí hoạt động ổn định cho hoạt động GTCLQG. Để làm được điều này, ngoài việc bố trí nguồn kinh phí hàng năm từ ngân sách nhà nước, cần thực hiện lồng ghép một số nhiệm vụ của hoạt động GTCLQG như một công cụ nhằm nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm, hàng hóa cho các DN Việt Nam, đồng thời nghiên cứu việc thành lập Quỹ GTCLQG.

Bảy là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quảng bá về GTCLQG dưới nhiều hình thức: báo in, báo nói, báo hình, báo mạng Trung ương và địa phương; tổ chức các hội nghị, hội thảo, triển lãm...

Tóm lại, với những kết quả đã đạt được trong thời gian qua, hoạt động GTCLQG đã ngày càng khẳng định được vai trò và vị trí của nó trong phong trào năng suất, chất lượng ở nước ta, góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh của các DN Việt Nam trên con đường hội nhập kinh tế khu vực và thế giới. GTCLQG đã vượt ra khỏi khuôn khổ của một phong trào đơn thuần và trở thành một công cụ hữu hiệu giúp các DN Việt Nam, nhất là các DN vừa và nhỏ, luôn tự hoàn thiện mình, nâng cao khả năng cạnh tranh, trình độ quản lý, uy tín và lòng tin đối với khách hàng. Chính vì thế, việc phát huy những thành quả đã đạt được cũng như việc tiếp tục phải đổi mới hoạt động của GTCLQG là rất cần thiết, như một tất yếu trong quá trình phát triển.